

ПОЯСНИТЕЛНИ БЕЛЕЖКИ

1. Корпоративна информация

ПРЕДСТАВЯНЕ НА ГРУПАТА

Консолидираният финансов отчет е изготвен по метода пълна консолидация на междинните финансови отчети на:

1. „ЕНЕРГОРЕМОНТ ХОЛДИНГ” АД е акционерно дружество, регистрирано в Софийски градски съд по фирмено дело № 10909/1990 г. През 2003 г. дружеството е приватизирано чрез публично предлагане на акциите му на Българска фондова борса. Дружеството е публично по смисъла на чл. 110 от ЗППЦК. В резултат на извършена продажба, дружеството се променя от ЕАД в АД със 100 % частна форма на собственост. "Енергоремонт Холдинг" АД е с двустепенна система на управление. Седалището на управление на дружеството е град София, ул. "Козлодуй" № 14

В състава на дружеството влизат дружества - дъщерни по смисъла на чл. 277 от Търговския закон, както следва:

“Енергоремонт Варна” АД, “Енергоремонт Русе” АД, “Енергоремонт Бобов дол” АД, “Техенерго” АД, “Тотема” ЕООД, „Инком-2003” ЕООД, „Енергоремонт Раднево” ЕООД, „Енергоремонт Козлодуй” ЕООД, „Енергоремонт МК” ЕООД, “ЕР Хиперсоник Плазма” ООД, „Лоунуол Лейбъраторийс Инкорпорейтид” САЩ, „Енергоремонт Холдинг Косово”.

Разпределението на притежаваните акции на дружеството от акционерите е както следва:

Акционер	Брой акции	% на дялово участие
Юридически лица		
1. "Милениа77" ЕООД	6 345 570	33,03%
2. „Българска енергетика” АД	6 165 300	32,09%
3. "Нови енергийни и индустриални технологии" АД	4 148 355	21,59%
4. „Геоприбор” ЕАД	2 074 180	10,80%
Общо	18 733 405	97,51%

Управителен съвет в състав:

1. ТЕОДОР РОСЕЛОВ ОСИКОВСКИ - ГЛ. ИЗП. ДИРЕКТОР
2. ИВАН ГЕОРГИЕВ ЛИЧЕВ - ПРЕДСЕДАТЕЛ НА УС
3. ХРИСТО ДИМИТРОВ ДИМИТРОВ - ЧЛЕН НА УС

Надзорен съвет в състав:

1. АЛИПИ ПЕТРОВ АЛИПИЕВ
2. ВАЛЕНТИН ИВАНОВ ДИМИТРОВ
3. НИКОЛАЙ РАДОСЛАВОВ РАЙЧЕВ

Основният предмет на дейност на дружеството съгласно удостоверение от СГС е: "Управление на акционерното участие и финансовите ресурси, търговски операции, научно-изследователска, инженерингова дейност, производство и ремонт на машини, съоръжения и съдове под налягане по котелно и турбинно оборудване, контрол и ресурс на метала и високоволтови изпитания на електрически съоръжения в електро и топлопроизводствени предприятия"

Капиталът на дружеството е в размер на 19 213 700 лв. (деветнадесет милиона двеста и тринадесет хиляди и седемстотин) лева, разпределен в 19 213 700 броя акции, представляващи

поименни и безналични акции с номинална стойност 1 лев всяка една, в т.ч. 0 привилигировани акции.

Увеличаването на капитала се извършва по решение на ОС на акционерите с мнозинство от 2/3 от гласовете на представените на ОС акции.

Намаляването на капитала се извършва по решение на ОС на акционерите, чрез намаляване на номиналната стойност на акциите или чрез обезсилване на акции, след придобиването им от дружеството.

„ЕНЕРГОРЕМОНТ ХОЛДИНГ“ АД притежава 85% от капитала на „Техенерго“ АД, придобити по силата на договор за приватизационна продажба № РД -01-508/19.04.2004 г, на пакет от 79 339 броя акции на Агенцията за приватизация. 13 957 броя акции са придобити чрез БФБ на 08.02.2005 г., което представлява 15% или общо към датата за изготвяне на консолидирания финансов отчет собствеността е в размер на 100 %; 100 % от капитала на „Тотема“ ЕООД, придобити по силата на договор РД- 01-489/01,04.2004 г. за приватизационна продажба на Агенцията за приватизация; 100 % от капитала на „Енергоремонт Русе“ АД, придобити на основание чл. 149 ал.1 от Закона за Публичното предлагане на ценни книжа и при условията на чл. 14 ал.1 от Наредба 13 за търгово предлагане за закупуване и замяна на акции; 100% от капитала на „Енергоремонт Варна“ АД, придобити на основание чл. 149 ал.1 от Закона за Публичното предлагане на ценни книжа и при условията на чл. 14 ал.1 от Наредба 13 за търгово предлагане за закупуване и замяна на акции; 100% от капитала на „Енергоремонт Раднево“ ЕООД; 100% от капитала на „Инком-2003“ ЕООД; 100 % от капитала на „Енергоремонт МК“ ЕООД, 100% от капитала на „Енергоремонт Бобов дол“ АД, придобити на основание чл. 149 ал.1 от Закона за Публичното предлагане на ценни книжа и при условията на чл. 14 ал.1 от Наредба 13 за търгово предлагане за закупуване и замяна на акции; 100% от капитала на „Енергоремонт Козлодуй“ ЕООД, 80% от капитала на „Енергоремонт Хиперсоник Плазма“ ООД; 84% от капитала на „Лоунуол Лейбъраторийс Инкорпорейтид“ САЩ; 100% от капитала на „Енергоремонт Косово“; 100% от капитала на „Енергоремонт Холдинг“ Москва.

2. „ТЕХЕНЕРГО“ ЕАД е акционерно дружество , вписано в регистъра за търговски дружества на СГС под №428, том 9, стр.17 по ф.д. 12513/1990 г.

Основният предмет на дейност на дружеството съгласно удостоверение от СГС е: "Научноизследователска, проектоконструкторска, инженерингова и производствена дейност в областта на икономическото използване на енергията и горивата, автоматизацията и управлението на технологичните процеси в енергийната система."

Капиталът на дружеството е 93 296 лв. , разпределен в 93 296 броя поименни акции с номинална стойност 1 лев всяка една.

Съвет на директорите в състав:

1. ИВАН ГЕОРГИЕВ АЙОЛОВ - ИЗПЪЛНИТЕЛЕН ДИРЕКТОР
2. ДАНИЕЛА ЛАЛЕВА ВАСИЛЕВА
3. НИКОЛАЙ РАДОСЛАВОВ РАЙЧЕВ

От 2004г. е дъщерно дружество от структурата на "ЕНЕРГОРЕМОНТ ХОЛДИНГ" АД - 100 % собственост на холдинга.

3. "ТОТЕМА" ЕООД

С решение №2631-П/28.01.2004 г. на Агенцията за приватизация на основание чл. Л, ал.2, т.1 и чл.32, ал.2, т.1, чл.2, ал.1, т.1, чл.3, ал. 1, т.1, чл.5 и чл. 6, ал.1 от Наредбата за търговете и конкурсите и съответствие с протоколно решение № 7398 от 28,1.2004 г. на изпълнителният съвет на Агенцията за приватизация е решено да се извърши продажбата на 50 дяла, представляващ 100% от капитала на "ТОТЕМА" ЕООД. С решение № 6 на СГС от 26.04.2004г се вписва прехвърляне на 50 дяла, съставляващи 100% от капитала на дружеството, от Агенция

за приватизация на "ЕНЕРГОРЕМОНТ-Холдинг" АД, съгласно договор за приватизационна продажба от 01.04.2004г. Вписва като едноличен собственик на капитала "ЕНЕРГОРЕМОНТ-Холдинг" АД, рег. по ф.д. № 10909/1990г. по описа на СГС.

Предметът на дейност на дружеството е : "Проучвания, разработване и внедряване на технологични решения и нови енергийни съоръжения, свързани с модернизацията, реконструкцията и изграждането на нови топло енергетични обекти у нас и в чужбина, извършване на пускови и режимно-настроечни изпитвания, експертизи и анализи на състоянието и работата на съоръженията в ТЕЦ".

Дружеството се управлява и представлява от управителя - Пламен Манджуков.

4."ЕНЕРГОРЕМОНТ РУСЕ" ЕАД е регистрирано в Русенски окръжен съд по фирмено дело № 1328/1994 г

Капиталът на дружеството е разпределен в 50 000 акции с номинал 20 лв. Считано от 15.12.2005 г. едноличен собственик на дружеството е „Енергоремонт Холдинг" АД.

Предмет на дейност на дружеството: основни и аварийни ремонти на котло и турбо агрегати в топлоелектрически централи, производство на резервни части и нестандартно оборудване. Има едностепенна система на управление.

Съвет на директорите в състав:

- 1.Събимир Стоянов - председател на СД
- 2.Владимир Василев - изп.директор
- 3.Теодор Росенов Осиковски - член на СД

5."ЕНЕРГОРЕМОНТ ВАРНА" ЕАД е вписано в регистъра за търговските дружества по партия № 37, регистър 1, том 44, стр. 160, по ф.д. № 2311/1994г. при ВОС. **Капиталът** на дружеството е разпределен в 118 412 броя обикновени, безналични, поимени, свободно прехвърляеми акции и към настоящия момент възлиза на 2 245 хил. лв. с номинална стойност 19 лв. Считано от 06.03.2006 г. едноличен собственик на дружеството е „Енергоремонт Холдинг" АД.

Предмет на дейност: основни и аварийни ремонти на електроцентрали, производство на резервни части и оборудване. Направленията в ремонтната дейност могат да се класифицират като:

1. Ремонт на турбини.
2. Производство и ремонт на котли.
3. Пещостросне и изолационни дейности.
4. Ремонт на електрооборудване.
5. Инженерингова дейност и други помощни дейности като заваряване, снимане, контрол на метала и качеството, конструкторска и проектантска дейност.

Системата на управление е едностепенна.

Управителен орган на дружеството е **Съвет на директорите в състав:**

- 1.Теодор Росенов Осиковски -Председател на СД;
- 2.Тома Методиев Гьорчев -Заместник председател на СД;
- 3.Стойчо Желязков Желязков - Член на СД и Изпълнителен директор

6. "ЕНЕРГОРЕМОНТ РАДНЕВО" ЕООД е създадено с решение №1143/2006 на Старозагорски Окръжен Съд, фирмено дело 522 по чл.489 във връзка с чл.119 от Търговския закон.

Предмет на дейност: услуги, доставки, производство и извършване на СМР в областта на енергетиката и промишлеността; котелно, турбинно оборудване, метални конструкции, контрол

и определяне на остатъчния ресурс на метала, електросъоръжения за високо и ниско напрежение, производство и монтаж на минно оборудване, както и всякаква друга дейност, незабранена със закон.

Капитал: 25 х.лв. % участие 100

Дружеството се управлява и представлява от управителя Петко Василев

7. „ИНКОМ 2003“ ЕООД е създадено с решение №1/19.10.2006 г. на СГС, фирмено дело 11141/2005 г. по чл.3, ал.1 от ТЗ. Дружеството е с капитал 5000лв, разпределен в 50 дяла по сто лева всеки и е изцяло собственост на „Енергоремонт Холдинг“ АД, считано от 03.10.2006 г.

Предмет на дейност: Внос и износ, реекспорт, търговско представителство, посредничество и агентство на местни и чуждестранни физически и юридически лица в страната и в чужбина, бартерни и комисионни сделки, вътрешен дизайн, търговия с недвижими имоти, експлоатация на заведения за обществено хранене, алкохолни и безалкохолни напитки, верига от обекти за търговия и обществено хранене, производство, монтаж, вътрешна и външна търговия, производство на стоки с цел продажба, проектантска, строителна и строително-ремонтна дейност, маркетинг, консултинг, инженеринг, франчайзинг и лизинг, транспортна и спедиторска дейност, информационни и програмни системи, реклама, издателска дейност, вътрешен и международен туризъм, хотелиерство, организиране на екскурзии в страната и чужбина, както и всяка друга дейност, незабранена със закон.

Дружеството се управлява и представлява от управителя Димитър Георгиев Ненов,

8. „ЕНЕРГОРЕМОНТ-МК“ ЕООД е създадено с решение № 1/26.03.2007 г. на СГС, фирмено дело 4695/2007 г по чл.115 от ТЗ. Капиталът на дружеството е разпределен в 50 дяла, по 100 лева всеки и е изцяло собственост на „Енергоремонт Холдинг“ АД.

Предмет на дейност: Производство и ремонт на машини, съоръжения и съдове под налягане по котелно и турбинно оборудване, контрол и ресурс на метала и високоволтови изпитания на електрически съоръжения в електро и топло производствени предприятия, придобиване и управление на дялови участия в страната и чужбина, както и всякаква друга дейност, незабранена със закон.

Дружеството се управлява и представлява от Иван Георгиев Личев -управител.

9. „ЕНЕРГОРЕМОНТ БОБОВ ДОЛ“ АД е създадено с решение на Кюстендилския окръжен съд от 27.04.1994 г, по ф.д.№ 1-561 "а". Дружеството е вписано в търговския регистър на съда, образец I, том V, партида 23, страница 67.

Предмет на дейност: "Основни и аварийни ремонти на електроцентрали и свързаните с тях строително-монтажни работи, производство на резервни части и оборудване и ремонт на ж.п.транспорт".

Капитал:2 373 х.лв. % участие 100

Има едностепенна система на управление.

Съвет на директорите в състав:

- 1.Теодор Осиковски – председател на СД
- 2.Владимир Марков – член на СД и изп.директор
- 3.Веско Митрев – член на СД

10.„ЕНЕРГОРЕМОНТ КОЗЛОДУЙ“ ЕООД е създадено с решение на Врачански окръжен съд № 1646/23.08,2007 г., фирмено дело №660/2007 г.

Предмет на дейност:"Услуги, доставки, производство и извършване на СМР в областта на енергетиката и промишлеността: Котелно, турбини и оборудване, метални конструкции, контрол и

определяне на остатъчния ресурс на метала , електросъоръжения за високо и ниско напрежение, производство и монтаж на минно оборудване, както и всякаква друга дейност, незабранена със закон".

Капитал:809 х.лв.% участие 100

Дружеството се управлява и представлява от Валентин Петров –Управител

11. „ЕНЕРГОРЕМОНТ ХИПЕРСОНИК ПЛАЗМА” ООД е вписано в Агенция по вписванията на 20.01.2009 г. с капитал в размер на 35 000 лева.

Предмет на дейност: инженеринг на повърхностите, подобряване поведението на метала и промишленото оборудване при механични, химически, топлинни, екологични и други въздействия, третиране на машини, оборудване, части и компоненти с високотехнологични методи и процеси, научно-изследователска и развойна дейност, трансфер на технологии, консултации и обучение, както и всякаква друга дейност, незабранена със закон.

Управител на дружеството е Теодор Росенов Осиковски.

12. „ЛОУНУОЛ ЛЕЙБЪРАТОРИЙС ИНКОРПОРЕЙТИД” е регистрирано като фирма с № E0224092009-2 в търговския регистър при Секретаря на Щата Невада със седалище град Рино, окръг Уошоу, Щата Невада и адрес на управление 1802 Норт Карсън Стрийт, Карсън Сити, NV89701, Невада, САЩ. Дружеството се управлява и представлява от Емил Хърсев

Капитал: 9 278 х.лв. 84 % участие

13. „ЕНЕРГОРЕМОНТ ХОЛДИНГ” КОСОВО е регистрирано в Република Косово с адрес Косово,Фериджай, Пруга на Прищина с предмет на дейност Ремонтни дейности на територията на Република Косово. Управител на дружеството е Красимир Костадинов.

Капитал:2 х.лв. % участие 100

14. „ЕНЕРГОРЕМОНТ ХОЛДИНГ МОСКВА” ООД е регистрирано в Русия с адрес Москва, Олимпийский пр-кт, дом 16, строение 2, етаж 4 с предмет на дейност Предоставяне на услуги за монтаж, ремонт и техн.обслужване на прибори и инструменти за измерване, контрол, изпитания, навигации, локации и други цели. Управител на дружеството е Лъчезар Дражев.

Капитал:1 х.лв. % участие 100

Към 31.12.2016 г. в дружествата от състава на Холдинга са заети 864 лица.

2. База за изготвяне на годишен съкратен консолидиран финансов отчет

Този консолидиран финансов отчет е изготвен в съответствие с Международните стандарти за финансово отчитане (МСФО), разработени и публикувани от Съвета по международни счетоводни стандарти (СМСС) и приети от Европейския съюз (ЕС).

Годишният консолидиран финансов отчет е изготвен в лева, което е функционалната валута на предприятието майка. Всички суми са представени в хиляди лева („000 лв.), освен ако не е посочено друго.

Годишният консолидиран финансов отчет е съставен при спазване на принципа на действащо предприятие.

Към датата на изготвяне на настоящия консолидиран финансов отчет ръководството е направило преценка на способността на Групата да продължи своята дейност като действащо предприятие на база на наличната информация за **Енергоремонт Холдинг АД**

Финансовият отчет е изготвен в български лева, което е функционалната валута на Групата.

В консолидирания финансов отчет инвестициите в дъщерни предприятия са отчетени и оповестени в съответствие с МСС 27 „Консолидирани и индивидуални финансови отчети”.

2.2. Принцип –предположение за действащо предприятие

Към датата на изготвяне на настоящия финансов отчет ръководството е направило преценка на способността на Групата да продължи своята дейност като действащо предприятие на база на наличната информация за предвидимото бъдеще.

След извършения преглед на дейността на Групата ръководството очаква, че Групата има достатъчно финансови ресурси, за да продължи оперативната си дейност в близко бъдеще и продължава да прилага принципа за действащо предприятие при изготвянето на консолидирания финансов отчет.

Общата несигурност при сегашната неблагоприятна икономическа ситуация, ще се преодолява чрез оптимизиране на оперативната дейност и следва стратегия, съсредоточена върху основните компетенции на Групата.

Освен промяна на бизнес модела и приемане на стратегия за функциониране в променящата се среда, Групата прилага режим на намаляване на разходите си и политика за по-бърза адаптация към променящия се пазар.

3. Промени в счетоводната политика и оповестявания

Общи положения

За текущата финансова година Групата е приела всички ревизирани стандарти и тълкувания, издадени от Съвета по международни счетоводни стандарти (СМСС) и респ. от Комитета за разяснения на МСФО, които са били уместни за неговата дейност.

От възприемането на посочените по-долу подобрения, в сила за 2016 г., не са настъпили промени в счетоводната политика на Групата, освен някои нови и разширяването на вече установени оповестявания, без това да доведе до други промени – в класификацията или оценката на отделни отчетни обекти и операции:

Изменение в счетоводни стандарти, приети за прилагане от 01.01.2016 г.

МСФО 1 *Прилагане за първи път на Международните стандарти за финансово отчитане;*

МСС 27 *Индивидуални финансови;*

МСС 28 *Инвестиции в асоциирани предприятия и съвместни предприятия;*

МСФО 10 *Консолидирани финансови отчети;*

МСФО 12 *Оповестяване на дялови участия в други предприятия;*

МСС 28 *Инвестиции в асоциирани предприятия и съвместни предприятия*

Към датата на издаване за одобряване на този финансов отчет са издадени, но не са все още в сила за годишни периоди до 31.12.2016 г.:

1. МСФО 9 *Финансови инструменти* и изменения в международни счетоводни стандарти във връзка с приемането на МСФО 9 *Финансови инструменти*, считано от 01.01.2018 г.:

Следните стандарти и разяснения не се прилагат от дружеството, не са свързани с дейността на Дружеството и нямат ефект върху финансовия отчет:

- МСФО 1 *Прилагане за първи път на Международните стандарти за финансово отчитане;*
- МСФО 2 *Плащане на базата на акции;*
- МСФО 4 *Застрахователни договори;*
- МСФО 6 *Проучване и оценка на минерални ресурси;*
- МСФО 8 *Оперативни сегменти;*

- МСС 26 *Счетоводно отчитане на планове за пенсионно осигуряване;*
- МСС 29 *Финансово отчитане при свръхинфлационни икономики;*
- МСС 41 *Земеделие;*
- Разяснение 1 на КРМСФО *Промени в съществуващите задължения за извеждане от експлоатация, възстановяване и сходните с тях задължения;*
- Разяснение 2 на КРМСФО *Дялове на членове в кооперации и сходни;*
- Разяснение 5 на КРМСФО *Права за участие във фондове за извеждане от експлоатация и възстановяване на околната среда;*
- Разяснение 6 на КРМСФО *Задължения, възникващи от участие в специфичен пазар — отпадъчно електрическо и електронно оборудване;*
- Разяснение 7 на КРМСФО *Прилагане на подхода за преизчисляване на финансовите отчети съгласно МСС 29 Финансово отчитане при свръхинфлационни икономики;*
- Разяснение 9 на КРМСФО *Преценка на внедрени деривативи;*
- Разяснение 12 на КРМСФО *Договори за концесии за обслужване;*
- Разяснение 14 на КРМСФО *МСС 19 Таван на актив по план с дефинирани доходи, изисквания за минимално финансиране и тяхното взаимодействие;*
- Разяснение 15 на КРМСФО *Споразумения за строителство на недвижим имот;*
- Разяснение 16 на КРМСФО *Хеджиране на нетна инвестиция в чуждестранна дейност;*
- Разяснение 18 на КРМСФО *Прехвърляне на активи от клиенти;*
- ПКР-7 *Въвеждане на еврото;*
- ПКР-12 *Консолидация — предприятия със специално предназначение;*
- ПКР-21 *Данъци върху дохода — възстановяване на преценените неамортизируеми активи;*
- ПКР-25 *Данъци върху дохода — промени в данъчния статут на едно предприятие или неговите акционери;*
- ПКР-29 *Оповестяване — споразумения за концесионна услуга;*

4. Счетоводни политики

4.1 Общи положения

Най-значимите счетоводни политики, прилагани при изготвянето на този финансов отчет, са представени по-долу.

Финансовият отчет е изготвен при спазване на принципите за оценяване на всички видове активи, пасиви, приходи и разходи, съгласно МСФО. Базите за оценка са оповестени подробно по-нататък в счетоводната политика към финансовия отчет. Финансовият отчет е изготвен при спазване на принципа на действащо предприятие.

Следва да се отбележи, че при изготвянето на представения финансов отчет са използвани счетоводни оценки и допускания. Въпреки че те са базирани на информация, предоставена на ръководството към датата на изготвяне на финансовия отчет, реалните резултати могат да се различават от направените оценки и допускания.

4.2. Представяне на финансовия отчет

Финансовият отчет е представен в съответствие с МСС 1 „Представяне на финансови отчети” (ревизиран 2007 г.). Групата прие да представя отчета за всеобхватния доход в един общ отчет за всеобхватния доход.

В отчета за финансовото състояние се представят два сравнителни периода, когато Групата:

- а) прилага счетоводна политика ретроспективно;
- б) преизчислява ретроспективно позиции във финансовия отчет; или
- в) прекласифицира позиции във финансовия отчет.

4.3. Инвестиции в дъщерни предприятия

Дъщерни предприятия са всички предприятия, които се намират под контрола на Групата. Контролът върху дъщерните предприятия на Групата се изразява във възможността му да ръководи и определя финансовата и оперативната политика на дъщерните предприятия, така че да се извличат изгоди в резултат на дейността им. В индивидуалния финансов отчет на Групата инвестициите в дъщерни предприятия се отчитат по себестойност.

Групата признава дивидент от дъщерно предприятие в печалбата или загубата в своите индивидуални финансови отчети, когато бъде установено правото му да получи дивидента.

4.4. Инвестиции в асоциирани и съвместни предприятия

Асоциирани са тези предприятия, върху които Групата е в състояние да оказва значително влияние, но които не са нито дъщерни предприятия, нито съвместно контролирани предприятия. Инвестициите в асоциирани предприятия се отчитат по себестойностния метод.

Групата признава дивидент от съвместно контролирано предприятие или асоциирано предприятие в печалбата или загубата в своите индивидуални финансови отчети, когато бъде установено правото му да получи дивидента.

4.5 Сделки в чуждестранна валута

Сделките в чуждестранна валута се отчитат във функционалната валута на Групата по официалния обменен курс към датата на сделката (обявения фиксинг на Българска народна банка). Печалбите и загубите от курсови разлики, които възникват при уреждането на тези сделки и преоценяването на паричните позиции в чуждестранна валута към края на отчетния период, се признават в печалбата или загубата.

Непаричните позиции, оценявани по историческа цена в чуждестранна валута, се отчитат по обменния курс към датата на сделката (не са преоценени). Непаричните позиции, оценявани по справедлива стойност в чуждестранна валута, се отчитат по обменния курс към датата, на която е определена справедливата стойност.

4.6. Приходи

Приходите включват приходи от предоставяне на услуги и продажба на стоки.

Приходите се оценяват по справедлива стойност на полученото или подлежащото на получаване възнаграждение, като не се включват данък добавена стойност, всички търговски отстъпки и количествени рабати, направени от Групата.

Приходът се признава, когато са изпълнени следните условия:

- Сумата на прихода може да бъде надеждно оценена;
- Вероятно е икономическите ползи от сделката да бъдат получени;
- Направените разходи или тези, които предстои да бъдат направени, могат надеждно да бъдат оценени;
- Критериите за признаване, които са специфични за всяка отделна дейност на Групата, са изпълнени. Те са определени в зависимост от продуктите или услугите, предоставени на клиента, и на договорните условия, както са изложени по-долу.

4.6.1. Продажба на стоки

Приход се признава, когато Групата е прехвърлила на купувача значимите ползи и рискове от собствеността на предоставените стоки. Счита се, че значимите рискове и ползи са прехвърлени на купувача, когато клиентът е приел стоките без възражение.

4.6.2. Предоставяне на услуги

Групата е обвързана с договори за предоставяне на услуги. Сумата на продажната цена съгласно договора за предоставяне на услуги се разсрочва и се признава като приход за периода, в който

се извършва услугата. Този отсрочен приход се включва в отчета за доходите на ред „Други задължения”.

Приходите от услуги се признават, когато услугите са предоставени в съответствие със степента на завършеност на договора към датата на финансовия отчет.

Приходът от наеми от предоставяне на инвестиционните имоти на Групата по договори за оперативен лизинг се признава на база на линейния метод за периода на лизинга.

4.6.3. Договори за строителство

Тези договори са с фиксирана цена за разработването и внедряването и попадат в обхвата на МСС 11 „Договори за строителство”.

Когато резултатът може да бъде надеждно оценен, договорените приходи и съответстващите им разходи се признават като приходи и разходи спрямо етапа на завършеност на дейността по договора към датата на финансовия отчет. Приходите се оценяват по справедливата стойност на полученото възнаграждение във връзка с тази дейност.

Когато Групата не може надеждно да оцени резултата от договора, приход се признава само до размера на направените разходи по договора, които е вероятно да бъдат възстановени. Разходите по договора се признават за периода, в който са възникнали.

Когато е вероятно общата сума на разходите по договора да превиши общата сума на приходите, очакваната загуба се признава незабавно в печалбата или загубата.

Етапът на завършеност на един договор за строителство се оценява от ръководството, като се взема предвид цялата налична информация към датата на финансовия отчет.

Процентът на завършеност се определя на база на прегледи на извършената работа по строителния договор към датата на финансовия отчет.

Договорите за строителство на Групата обикновено определят етапи за изпълнение на проекта. Максималният размер на прихода, който може да бъде признат за всеки отделен етап, се определя посредством оценяване на относителните справедливи стойности на всеки етап от проекта, например чрез сравняване на всички приходи, които Групата очаква да получи от договора за строителство с очакваната печалба при реализиране на съответния етап. Приходи във връзка със започнати, но все още незавършени етапи по договора се определят посредством сравнение между разходите, възникнали до момента, и общата сума на изчислените разходи за конкретния етап (разходно-себестойностен метод).

Брутната сума, дължима от клиентите, се представя като актив в отчета за финансовото състояние на ред „Договори за строителство” за всички договори, при които строителството не е завършено и за които направените разходи плюс признатите печалби минус признатите загуби превишават поетапно фактурираните суми. Брутната сума, дължима на клиентите, се представя като пасив в отчета за финансовото състояние на ред „Други задължения” за всички договори, при които строителството не е завършено и за които поетапно фактурираните суми превишават направените разходи плюс признатите печалби минус загубите.

4.6.4. Приходи от лихви и дивиденди

Приходите от лихви се отчитат текущо по метода на ефективния лихвен процент. Приходите от дивиденди се признават в момента на възникване на правото за получаване на плащането.

4.7. Оперативни разходи

Оперативните разходи се признават в печалбата или загубата при ползването на услугите или на датата на възникването им. Разходите за гаранции се признават и се приспадат от свързаните с тях провизии при признаването на съответния приход.

4.8. Разходи за лихви и разходи по заеми

Разходите за лихви се отчитат текущо по метода на ефективния лихвен процент.

Разходите по заеми основно представляват лихви по заемите на Групата. Всички разходи по заеми, които директно могат да бъдат отнесени към закупуването, строителството или

производството на един отговарящ на условията актив, се капитализират през периода, в който се очаква активът да бъде завършен и приведен в готовност за използване или продажба. Останалите разходи по заеми следва да се признават като разход за периода, в който са възникнали, в отчета за доходите на ред „Финансови разходи“.

Когато са получени заеми без конкретно целево предназначение и те са използвани за придобиването на един отговарящ на условията актив, размерът на разходите по заеми, които могат да се капитализират, се определя чрез прилагане на процент на капитализация към разходите по този актив. Процентът на капитализация е среднопретеглената величина на разходите по заеми, отнесени към заемите на Групата, които са непогасени през периода, като се изключат заемите, получени специално за целите на придобиване на един отговарящ на условията актив.

4.9. Имоти, машини и съоръжения

Имотите, машините и съоръженията се оценяват първоначално по себестойност, включваща цената на придобиване, както и всички преки разходи за привеждането на актива в работно състояние.

Последващото оценяване се извършва по преоценена стойност, която е равна на справедливата стойност към датата на преоценката, намалена с натрупаните в следствие амортизации и загуби от обезценка. Направените преоценки се представят в отчета за всеобхватния доход и се отчитат за сметка на собствения капитал (преоценъчен резерв), ако не се предхождат от начислени преди това разходи. При продажба или отписване на преоценения актив останалият преоценъчен резерв се отразява за сметка на неразпределената печалба.

Последващите разходи, свързани с определен актив от имоти, машини и съоръжения, се прибавят към балансовата сума на актива, когато е вероятно Групата да има икономически ползи, надвишаващи първоначално оценената ефективност на съществуващия актив. Всички други последващи разходи се признават за разход за периода, в който са направени.

Остатъчната стойност и полезният живот на имоти, машини и съоръжения се преценяват от ръководството към всяка отчетна дата.

Имоти, машини и съоръжения, придобити при условията на финансов лизинг, се амортизират на база на очаквания полезен срок на годност, определен посредством сравнение с подобни собствени активи на Групата, или на база на лизинговия договор, ако неговият срок е по-кратък.

Амортизацията на имоти, машини и съоръжения се изчислява, като се използва линейният метод върху оценения полезен живот на отделните групи активи, както следва:

- Сгради 25 години
- Машини 3 години
- Съоръжения 25 години
- Компютърно оборудване 2 години
- Транспортни средства 4 години
- Стопански инвентар 7 години
- Други 7 години

Печалбата или загубата от продажбата на имоти, машини и съоръжения се определя като разлика между постъпленията от продажбата и балансовата стойност на актива и се признава в отчета за доходите на ред „Печалба/ (Загуба) от продажба на нетекущи активи“.

Избраният праг на същественост за имотите, машините и съоръженията на Групата е в размер на 700 лв.

4.10. Отчитане на лизинговите договори

При лизингополучателя

В съответствие с изискванията на МСС 17 „Лизинг“ правата за разпореждане с актива се прехвърлят от лизингодателя върху лизингополучателя в случаите, в които лизингополучателят понася съществените рискове и изгоди, произтичащи от собствеността върху наетия актив.